

Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı

Kazanım Ders Notu - 17

» Tarihsel Süreçte Özgür Düşünce ve Bilim

- Ege kıyılarında kurulan İyonlar, ticaret sayesinde zenginleşince bilim insanlarını ve bilimsel çalışmaları desteklemişlerdir. İnsanlara sağlanan özgür düşünce ortamı matematik, felsefe, tıp gibi alanlarda önemli çalışmaların yapılmasını sağlamıştır.
- Orta Çağ'da Avrupa'da egemen olan ve her şeyi kilisenin kurallarına göre açıklamaya çalışan, akıl ve bilimi reddeden katı, sert düşünce sistemine **skolastik düşünce** denir. Skolastik düşünce nedeniyle bilim ve özgür düşünce anlayışı Avrupa'da gelişmemiştir. Bu dönem Avrupa için **"karanlık çağ"** olarak adlandırılmıştır.
- Kilisenin bu katı anlayışına karşı fikirlerini ve düşüncelerini söylemeye devam eden birçok bilim insanı idam edilmiştir.
- Orta Çağ'da Avrupa'da skolastik düşünce yüzünden bilim gelişmezken, aynı çağda Türk ve İslam devletleri özgür düşünceye bağlı olarak bilimde altın çağını yaşıyordu.
- İslam coğrafyasında bilimin gelişmesinde İslam dininin ilim öğrenmeye ve özgür düşünceye verdiği destek önemli rol oynamıştır.
- Türk-İslam devletlerinin hükümdarlarının bilim insanlarına ilgi göstermeleri ve destek vermeleri de bilimin gelişmesini sağlamıştır.
- Rönesans, Reform ve Aydınlanma Çağı ile birlikte Avrupa'da bilimsel çalışmalar hız kazanmış, skolastik düşünce yıkılarak deney ve gözleme önem verilmiştir.
- Aydınlanma Çağı ve sonrasında yaşanan Fransız İhtilali ile dünyaya yayılan "hürriyet, adalet, kardeşlik, eşitlik" gibi ilkeler, özgür düşüncenin gelişmesine katkı sağlamıştır.
- II. Dünya Savaşı sonrası 1948 yılında ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin "Herkesin görüş ve anlatım özgürlüğü hakkı vardır. Bu hak hangi ülkede olursa olsun bilgi ve düşünceleri arama, alma ve yayma özgürlüğünü içerir." maddesi özgür düşüncenin güvence altına alınmasının önemli bir kanıtıdır.

» Türkiye Cumhuriyeti'nde Özgür Düşünce ve Bilim

- Cumhuriyetin ilanından sonra Mustafa Kemal Atatürk, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmayı hedef olarak belirlemiştir. Bunun için dünyadaki gelişmelerin yakından takip edilmesini tavsiye etmiştir. "Hayatta en hakiki mürşit, ilimdir." ve "Cumhuriyet fikir serbestliği taraftarıdır. Samimi ve haklı olmak şartıyla her fikre saygı duyarız." sözleriyle özgür düşünce ve bilimin önemini vurgulamıştır.
- Düşünce özgürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın maddeleri ile de güvence altına alınmıştır.

Anayasamızda düşünce ve ifade özgürlüğü ile ilgili maddeler şunlardır;

MADDE 25: Düşünce ve Kanaat Hürriyeti

Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

MADDE 26: İfade Hürriyeti

Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hürriyetine sahiptir. Bu hürriyet, resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir alma ya da verme serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

MADDE 27: Bilim ve Sanat Hürriyeti

Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.